

ADVIES

CRB 2017-1101

Het ontwerp van koninklijk besluit betreffende
het programma 2018-2022 van het federale reductieplan
voor gewasbeschermingsmiddelen

**Advies over het ontwerp van koninklijk besluit betreffende het
programma 2018-2022 van het federale reductieplan voor
gewasbeschermingsmiddelen**

**Brussel
26.04.2017**

Inbehandelingneming

Minister van Landbouw Willy Borsus heeft bij de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling, de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven en de Raad voor het Verbruik een adviesaanvraag ingediend over het ontwerp van koninklijk besluit betreffende het programma 2018-2022 van het federale reductieplan voor gewasbeschermingsmiddelen (hierna: FRPP). In de brief van 25 januari 2017 wordt verzocht het advies over deze ontwerp tekst tegen 10 april 2017 uit te brengen.

Dit ontwerp van besluit vloeit voort uit de verplichting van artikel 5 van de wet van 21 december 1998 betreffende de productnormen ter bevordering van duurzame productie- en consumptiepatronen en ter bescherming van het leefmilieu, de volksgezondheid en de werknemers die de planning en toepassing van een reductieprogramma voor bestrijdingsmiddelen oplegt; het ter advies voorgelegde ontwerp van koninklijk besluit betreft enkel de gewasbeschermingsmiddelen.

Dit ontwerp van besluit vloeit ook voort uit de verplichtingen van richtlijn 2009/128/EG van het Europees Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 tot vaststelling van een kader voor communautaire actie ter verwezenlijking van een duurzaam gebruik van pesticiden die België gelasten om ten minste om de vijf jaar een nationaal actieplan uit en bij te werken om de risico's en de effecten van het gebruik van pesticiden voor de menselijke gezondheid en het milieu te verminderen.

Het FRPP kadert in het programma 2018-2022 van het nationaal actieplan voor de reductie van pesticiden (NAPAN) en bevat 30 acties waarvan er 21 uitsluitend door de federale instellingen zullen worden verwezenlijkt en waarbij dat voor 9 ervan in samenwerking met de gewestelijke instellingen zal gebeuren.

De Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling, de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven en de Raad voor het Verbruik kwamen op 24 februari 2017 bijeen voor een gemeenschappelijke hoorzitting waarop de heer Vincent Van Bol van de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu de adviesaanvraag over dit ontwerp van koninklijk besluit uiteenzette en hebben beslist een gezamenlijk advies¹ over dit onderwerp te geven.

---

¹ De inhoud van het ontwerp advies dat werd goedgekeurd tijdens de plenaire vergadering van de CRB is identiek aan die welke werd goedgekeurd door de algemene vergadering van de FRDO en door die van de RvV.

Advies

1.1 Voorafgaande opmerkingen

De raden zijn verheugd over het ontwerp van programma 2018-2022 van het federale reductieplan voor gewasbeschermingsmiddelen (hierna: FRPP), maar betreuren dat zo goed als geen overzicht is gemaakt van de effecten van het vorige programma. Er is evenmin een impactanalyse beschikbaar, niet voor het programma dat wordt voorbereid, noch voor de vorige versie, terwijl toch een reeks initiatieven werd genomen om de risico's verbonden aan het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen te verminderen (onderscheid maken tussen professionele gebruikers en amateurgebruikers, professionalisering van de verkoop van deze producten, oprichting van een call center, ...).

De raden stellen bovendien vast dat er geen kwantitatieve doelstellingen inzake de vermindering van de risico's en effecten van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen zijn, terwijl richtlijn 2009/128/EG van het Europees Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 tot vaststelling van een kader voor communautaire actie ter verwezenlijking van een duurzaam gebruik van pesticiden de lidstaten vraagt om dergelijke doelstellingen te formuleren².

1.2 Coördinatie en coherentie is noodzakelijk

De raden stellen vast dat vooruitgang is geboekt inzake coördinatie, onder meer doordat de op federaal en gewestelijk niveau opgestelde plannen in beide landstalen beschikbaar zijn. Door de ingewikkelde institutionele structuur van deze materie (het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen valt onder de federale bevoegdheid, terwijl het gebruik van die producten en de milieubescherming deels voor de gewesten is) vragen de raden evenwel om nog harder te werken aan de concrete integratie van de verschillende maatregelen. Daarbij moet er tegelijk op toegezien worden dat het ambitieniveau van de verschillende bevoegde overheden niet aan banden wordt gelegd.

Op dit vlak beklemtonen de raden de coördinerende rol die de Taskforce van het NAPAN³ moet spelen, vooral om te vermijden dat initiatieven met elkaar in strijd zouden zijn of dat ze tegelijkertijd zouden worden genomen zonder enige coördinatie.

De raden onderstrepen reeds dat deze coördinerende taak zeer belangrijk zal zijn wanneer tegelijkertijd met het FRPP een reductieplan voor biociden zal worden uitgevoerd.

De raden vragen dat de verantwoordelijkheden van de federale staat en van de gewesten zouden worden verduidelijkt om een goede coördinatie te garanderen bij de controle op het naleven van alle wetgeving die ter zake van toepassing is.

De raden vragen ook om te letten op de consistentie van de terminologie doorheen het hele programma van het FRPP.

---

² Cf. art. 4, § 1, van de richtlijn 2009/128/CE. Zie ook art. 3 van het koninklijk besluit van 4 september 2012 betreffende het federaal reductieprogramma van pesticiden, met inbegrip van hun gebruik in het kader van duurzame ontwikkeling.

³ Nationaal actieplan voor de reductie van pesticiden.

1.3 Resultaten van de raadplegingen

De raden willen op de hoogte worden gehouden van het gevolg dat zal worden gegeven aan de verschillende raadplegingen die over het programma van het FRPP plaatsvinden.

1.4 Specifieke opmerkingen

Fed. 2.1.2 – Wederzijdse erkenning van certificaten met Nederland, Duitsland, Frankrijk en Luxemburg

De raden vinden deze maatregel hoogdringend en willen dat hij sneller dan gepland wordt toegepast (i.e. respectievelijk 2018 en 2020).

Bovendien vragen de raden dat een evaluatie en een vergelijking tussen de overige relevante lidstaten zou worden uitgevoerd.

Bel. 2.2.1 – Sensibilisatie van de gebruikers van gewasbeschermingsmiddelen (GBM) voor amateurgebruik om te kiezen voor een “risicoarme” benadering

De raden verzoeken de overheden om de impact van deze maatregel ex-ante en ex-post te beoordelen en vinden het van fundamenteel belang dat de informatie adequaat verspreid wordt naar de mogelijke gebruikers.

Fed. 2.2.1 – Beschikbaarheid van de verplichte informatie op de plaatsen waar GBM voor amateurgebruik worden verkocht

De raden vinden dat de beschikbare informatie op de plaats van verkoop zodanig opgesteld moet zijn dat het nagestreefde doel daadwerkelijk wordt bereikt op basis van de beste praktijken die in de betrokken sector beschikbaar zijn.

Fed. 2.2.2 – Beschikbaarheid van een gecertificeerde voorlichter waar pesticiden voor amateurgebruikers verkocht worden

De raden willen weten of deze maatregelen al dan niet uitsluitend betrekking hebben op de gewasbeschermingsmiddelen (en dus niet op de biociden).

Bovendien menen de raden dat de term “gecertificeerde voorlichter” tot verwarring zou kunnen leiden en zij stellen voor om het eerder over “houders van een fytolicensie” te hebben, aangezien het eigenlijk daarover gaat.

Fed. 2.2.3 – De efficiëntie van het call center verbeteren

De raden stellen de verschillende bij het NAPAN betrokken partijen voor om in hun communicaties te verwijzen naar dat call center om het zo meer zichtbaarheid te geven, en vooral dan het nut ervan voor gebruikers van gewasbeschermingsmiddelen die informatie zoeken wanneer ze zich niet in een verkooppunt bevinden. De raden verwachten dat deze dienst gefinancierd wordt door het Grondstoffenfonds.

Fed. 2.2.4 – De doeltreffendheid en kwaliteit van het voorlichtingssysteem voor amateurgebruikers evalueren

De raden oordelen dat deze maatregel niet erg duidelijk is, want hij doet uitschijnen dat het om een evaluatie van de kennis van de amateurgebruikers gaat, terwijl het een evaluatie van de kwaliteit van het voor de amateurgebruiker ingevoerde voorlichtingssysteem betreft.

De raden willen dat deze maatregel snel wordt uitgevoerd om, indien nodig, de bepalingen betreffende de voorlichting in de verkooppunten aan te passen. Het onderzoek dat in 2018 zal plaatsvinden (maar dat idealiter in 2017 zou moeten gebeuren) zou bovendien formeel in de mogelijkheid moeten voorzien om het voorlichtingssysteem op korte termijn opnieuw te evalueren.

Fed. 2.2.5 – GBM voor professionele gebruikers enkel verkrijgbaar voor houders van een fytolicensie

De raden vinden dat de registratie van de aanvragen eveneens moet bijdragen tot een betere analyse van het verloop van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de landbouw en tot de samenstelling van indicatoren inzake de vermindering van de risico's en het gebruik of van andere specifieke indicatoren. De overheid zou proactief ook de geaggregeerde gegevens per werkzame stof online ter beschikking moeten stellen, in naleving van de voorschriften voor het waarborgen van de eerlijke concurrentie en van de wetgeving betreffende de bescherming van het zakelijke geheim en de toegang van het publiek tot milieu-informatie.

Fed. 2.3.2 – Bescherming van de gezondheid van de amateurgebruikers van GBM

De heren HANSSENS, QUINTARD, VALENTIN en VAN ZWOL menen dat deze maatregel moet worden versterkt door de koppelverkoop van geschikte handschoenen te verplichten bij producten waarvoor het gebruik daarvan vereist is. Deze koppelverkoop zal kunnen worden aangepast volgens te bepalen praktische regelingen (cf. maatregel Fed. 2.8.2).

De heren BORTIER, GOTZEN en ROOSENS zijn van mening dat de producten voor amateurgebruikers grondig worden getest en dat de criteria waaraan moet worden voldaan om een vergunning te krijgen zeer streng zijn. Het federale beleid inzake productnormen heeft een grote vooruitgang geboekt op het vlak van het verminderen van de risico's door een onderscheid te maken tussen professionele gebruikers en amateurgebruikers. Op basis van de indeling naar graad van gevaar hebben de producten die momenteel op de markt worden gebracht voor amateurs geen hoger risicoprofiel dan de onderhoudsproducten.

Dat neemt echter niet weg dat diezelfde leden het gebruik van handschoenen blijven aanmoedigen bij het aanwenden van producten voor amateurgebruik, zoals ook de overheden dat doen dankzij maatregel Fed. 2.3.2.

Fed. 2.3.4 – Opvolging van gevallen van acute en chronische intoxicatie van professionele gebruikers

De raden stellen voor om deze maatregel niet enkel op Belgisch, maar ook op Europees niveau in te voeren om de reikwijdte ervan te vergroten, vooral voor de gevallen van chronische intoxicatie. Bovendien stellen zij voor om de verzamelde gegevens te gebruiken om toezicht te houden op de blootstelling aan gewasbeschermingsmiddelen.

Fed. 2.3.5 – Verzamelen en publiceren van informatie over blootstelling en risico's voor consumenten van fruit en groenten

De raden stellen voor dat de bevoegde overheden onderzoeksprogramma's coördineren om de besmetting bij landbouwers, burgers en kwetsbare bevolkingsgroepen die het meest worden blootgesteld aan gewasbeschermingsmiddelen te meten om zo de bronnen van blootstelling te vinden en ze te verminderen.

Fed. 2.4.1 – Inspectie op regelmatige tijdstippen van uitrusting voor professioneel gebruik

De raden vragen om de fabrikanten en de gebruikers van dit type van apparatuur te betrekken bij het uitwerken van nieuwe inspectieschema's.

Fed. 2.4.2 – Advies voor de aankoop van nieuwe toestellen voor het professioneel en niet-professioneel toepassen van GBM

Aangezien de markt van de toepassingsapparatuur voor gewasbeschermingsmiddelen een internationale markt is, stellen de raden voor maximaal gebruik te maken van de op dit gebied reeds bestaande Europese initiatieven.

Daarnaast beklemtonen de raden dat de checklist die wordt ontwikkeld in de praktijk gebruiksvriendelijk zal moeten zijn en moet worden opgesteld in samenwerking met de stakeholders.

Fed. 2.7.1 – Mensen die in de buurt van landbouwakkers wonen vrijwaren van drift van GBM

De raden bevelen aan om in de wetgeving rekening te houden met de in andere landen opgedane ervaring en met de resultaten van de actie Bel. 2.11.1. Zij beklemtonen dat de sensibilisering van de betrokken producenten een belangrijke manier van aanpakken is en dat coördinatie tussen de overheden en alle stakeholders aangewezen is.

Fed. 2.7.2 – De bestuurders beschermen in het toelatingsschema voor GBM

De raden onderstrepen dat alle stakeholders hierbij betrokken willen worden en zij vragen zich af in welke mate het Federale Bijenplan strookt met de andere maatregelen van het programma van het FRPP.

Bel. 2.8.1 – Standaardisering van de spoel- en leegloopsystemen

De raden vinden het van essentieel belang dat er geharmoniseerde spoel- en leegloopsystemen tot stand komen en zij menen dat de overheden erop moeten toezien dat die systemen onderling verenigbaar zijn.

De raden vinden bovendien dat deze maatregel zou moeten leiden tot een harmonisering van de in heel België toegelaten zuiveringssystemen voor afvalwater.

Fed. 2.8.1 – Verminderen van verwarring inzake GBM en resistentie tegen GBM aan de hand van nieuwe etiketten

De raden oordelen dat het noodzakelijk is om actief rekening te houden met het probleem van de resistentie, bijvoorbeeld door dit onderwerp voorop te plaatsen in de opleidingen en de gebruikers te sensibiliseren.

De raden vinden het bovendien een goed idee om een kleurcode te gebruiken en stellen voor om die maatregel toe te passen via een sectorovereenkomst, terwijl tegelijk tijd wordt uitgetrokken om dit te bespreken met de andere lidstaten zodat een goede onderlinge coördinatie verzekerd is. Daarnaast moeten ook de resistentiecodes op internationaal vlak geharmoniseerd worden en moeten zij de wetenschappelijke werkelijkheid weerspiegelen.

Fed. 2.8.2 – Vermindering van de risico's voor amateurgebruik

De heren HANSSENS, QUINTARD, VALENTIN en VAN ZWOL menen dat deze maatregel moet worden versterkt. Aan de beschermende maatregelen (gepaste handschoenen dragen, de producten juist doseren, ...) wordt in de praktijk weinig gevolg gegeven. Het programma van het FRPP plant verschillende sensibiliseringsmaatregelen (Bel. 2.2.1, Fed. 2.2.1, Fed 2.2.2, Fed. 2.2.3) waarvan nochtans is aangetoond dat ze weinig efficiënt zijn.

In een beleid tot vermindering van de risico's verbonden aan het amateurgebruik van gewasbeschermingsmiddelen bestaat de prioritaire en efficiëntste maatregel erin om gewasbeschermingsmiddelen te vermijden en/of de gevaarlijke gewasbeschermingsmiddelen te vervangen door minder schadelijke alternatieven. Dat zou de uiteindelijke ambitie van het FRPP moeten zijn.

Diezelfde leden zijn van oordeel dat in een overgangsfase belangrijke maatregelen geleidelijk moeten worden uitgevoerd:

- *verbod op reclame voor producten voor amateurgebruik;*
- *verbod op gewasbeschermingsmiddelen (werkzame stoffen of formuleringshulpstoffen) die hormoonontregelende eigenschappen hebben vertoond;*
- *de toegang beperken (producten verkopen in afgesloten kast of achter een toonbank) en de informatie over de aan het gebruik verbonden risico's verbeteren via een rechtstreeks contact tussen de verkoper die over de gepaste fytolicensie beschikt en de gebruiker, met specifieke maatregelen voor de onlineverkoop;*
- *op de verpakking en de houder van de stof (50% van het oppervlak) de aan het gebruik verbonden risico's vermelden (in aansluiting bij maatregel Fed. 2.8.1);*
- *voorschrijven dat de producten verkocht worden met de gepaste handschoenen wanneer die noodzakelijk zijn (cf. maatregel Fed. 2.3.2);*
- *de beschermende factoren voor de amateurs versterken: producten die een oogwachttijd van meer dan 24 uur vereisen of een herbetredingstermijn inhouden uit de handel nemen.*

De heren BORTIER, GOTZEN en ROOSENS menen dat deze voorstellen, die in maatregel Fed. 2.8.2 zijn samengevat, niet steunen op nieuwe wetenschappelijke gegevens die hen zouden kunnen rechtvaardigen. Niet alleen is de hoeveelheid werkzame stoffen in de huis- en tuinproducten afgenomen, maar uit een studie⁴ komt naast een duidelijke daling in het volume van dit type van producten ook – en dat is nog belangrijker – een afname van hun waargenomen impact tot uiting, nog vóór de invoering van een hele reeks maatregelen die nu worden toegepast. De consument lijkt klaarblijkelijk gewasbeschermingsmiddelen dus doordachter te gebruiken en alleen wanneer dat nodig blijkt.

---

⁴ Prof. Spanoghe, Pressure of non-professional use of pesticides on operators, aquatic organisms and bees in Belgium (<http://dx.doi.org/10.1016/j.scitotenv.2016.01.123>).

Diezelfde leden beklemtonen bovendien dat er sindsdien op vraag van de markt een breed assortiment aan natuurlijke producten beschikbaar is (en dat zal in de loop der jaren nog blijven groeien) en zij vragen met aandring om meer rekening te houden met deze overwegingen.

Bel. 2.10.1 – Beschikbaarheid van indicatoren voor het beleid inzake het beheer van GBM

De raden zijn van oordeel dat het NAPAN geen kwantitatieve doelstellingen of de doelgroepen, maatregelen en planning ervan vastlegt om de risico's en de gevolgen van het gebruik van pesticiden voor de menselijke gezondheid en het milieu te verminderen en om het uitstippelen en invoeren van de geïntegreerde plagenbestrijding en van vervangende methoden of technieken aan te moedigen om de afhankelijkheid van het gebruik van pesticiden te verminderen. Het beoogde dashboard beantwoordt evenmin aan deze bepaling van de bovenvermelde richtlijn 2009/128/EG.

Bel. 2.11.1 – Evaluatie van de relevantie en de haalbaarheid van de risicobeperkende maatregelen toe te passen door de gebruikers van GBM

De raden vinden dat overleg tussen de overheden en de stakeholders noodzakelijk is over de haalbaarheid van de toe te passen risicobeperkende maatregelen.

De raden leggen bovendien de nadruk op het belang van de wetenschappelijke evaluatie van de ingevoerde maatregelen.

Fed. 2.12.1 – Het FRPP updaten en de nodige aanpassingen aanbrengen

De raden vragen dat alle stakeholders betrokken worden bij de tussentijdse evaluatie van het FRPP van 2020 en van de eventuele updates ervan.

1.5 Andere elementen die in het programma van het FRPP ontbreken

De raden stellen vast dat er geen begeleidingsprogramma is voor de intrekking van de erkenning van gewasbeschermingsmiddelen die werkzame stoffen bevatten die aanleiding geven tot bijzondere bezorgdheid⁵ en stellen ook vast dat op Europees niveau een herbeoordelingsprocedure loopt voor alle werkzame stoffen, waaronder die stoffen waarvan wordt aangenomen dat ze aanleiding geven tot bijzondere bezorgdheid en die stoffen waarvan de vervanging gepland is⁶. De raden vragen zich af welk gevolg aan dat laatste zal worden gegeven op Belgisch niveau, overeenkomstig artikel 3, § 3, van het koninklijk besluit van 4 september 2012 betreffende het federaal reductieprogramma van pesticiden, met inbegrip van hun gebruik in het kader van duurzame ontwikkeling.

De Raden stellen voor om in overweging te nemen de publicatie van de adviezen van het Erkenningscomité bedoeld in artikel 9 van het koninklijk besluit van 28 februari 1994 betreffende het bewaren, het op de markt brengen en het gebruiken van bestrijdingsmiddelen voor landbouwkundig gebruik, op basis van de bestaande praktijken in Europa en met naleving van de voorschriften voor het waarborgen van de eerlijke concurrentie en van de wetgeving betreffende de bescherming van het zakelijke geheim en de toegang van het publiek tot milieu-informatie.

---

⁵ Cf. art. 3, § 3, van het koninklijk besluit van 4 september 2012 betreffende het federaal reductieprogramma van pesticiden, met inbegrip van hun gebruik in het kader van duurzame ontwikkeling.

⁶ Cf. art. 50 van de verordening (EG) nr. 1107/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 betreffende het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen.

1.6 Versie in het Nederlands

De raden zijn van mening dat de Nederlandse vertaling van maatregel Fed. 2.3.5 niet helemaal overeenstemt met de Franse versie en stellen voor om die als volgt te formuleren:

“Verzamelen en publiceren van informatie betreffende de blootstelling aan GBM door de consumenten van groenten en fruit en de hieraan verbonden risico’s”.

1.7 Slotopmerkingen

Zonder afbreuk te doen aan zijn huidige werking, vinden de raden het wenselijk dat het Erkeningscomité regels zou opstellen over het beheer van belangenconflicten en dat wordt verzekerd dat binnen het comité alle noodzakelijke deskundigheden aanwezig zijn zodat de beslissingen inzake het risicobeheer evenwichtig kunnen worden genomen.

Tot slot vragen de raden:

- dat aanvullende studies worden uitgevoerd over de risico's verbonden aan de onlineverkoop van gewasbeschermingsmiddelen, met bijzondere aandacht voor de producten voor amateurgebruik, de illegale verkoopsites en de namaakproducten;
- dat een vergelijkende studie met de andere lidstaten wordt uitgevoerd over de heffingssystemen in de sector van de gewasbeschermingsmiddelen om die eventueel als inspiratiebron te gebruiken bij een herziening van het systeem dat momenteel in ons land bestaat.

Woonden, onder het voorzitterschap van de heer R. TOLLET, voorzitter van de Raad, de plenaire vergadering van 26 april 2017, bij:

Lid benoemd op voorstel van de representatieve organisaties van de industrie en van het bank- en verzekeringswezen:

Mijnheer ROOSENS

Lid benoemd op voorstel van de representatieve organisaties die de ambachten, de kleine en middelgrote handelsondernemingen en de kleinindustrie vertegenwoordigen:

Mijnheer BORTIER

Lid benoemd op voorstel van de landbouworganisaties:

Mijnheer GOTZEN

Leden benoemd op voorstel van de representatieve organisaties die de arbeiders vertegenwoordigen:

Algemeen Belgisch Vakverbond: Mijnheer QUINTARD

Algemeen Christelijk Vakverbond: De heren HANSSENS en VAN ZWOL

Algemene Centrale der Liberale Vakbonden van België: Mijnheer VALENTIN